

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

NÁZEV PRÁCE: TRANSFORMACE KULTOVNÍ A KONCEPTUÁLNÍ HODNOTY V DĚJINÁCH FOTOGRAFIE

AUTOR PRÁCE: BC. JAN DOTŘEL

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Plán diplomové práce Jana Dotřela je originální a ambiciózní. Autor chce poukázat na určitou významnou tendenci fotografie, kterou pojmenovává jako konceptuální a kterou se pokouší ostře odlišit od tendence kultovní. Tato konceptuální tendence fotografie je vymezena jako předpoklad uměleckého konceptualismu. Diplomová práce obsahuje řadu zajímavých postřehů a nápadů týkajících se možností propojení dějin fotografie s teoretickou reflexí fotografie a jejich dějin. Zároveň však musím hned na počátku uvést, že splnění zmíněného ambiciózního záměru je vlastně od počátku ohrožováno určitou formulační nejistotou, mnohoznačností či snad neobratností. Tato nejasnost se bohužel týká i klíčových termínů, se kterými diplomová práce zachází, a přesný názor autora se ve změti formulací ztrácí.

Taková nejasnost obklopuje například klíčový termín „emergence“, který je vykládán jako „objev, zrod či vznik“ a zároveň jako to co odkazuje na „kontinuální proud, ze kterého se konkrétní události vynořují“ (s. 12). O emergenci se dokonce hovoří jako o „procesu postupného vývoje“ (s. 104). V jakém vztahu je tato kontinuita k Foucaultovu pojetí epistémé, o kterém se hovoří dále? Epistémé u Foucaulta přece představuje určitý historický invariant velice rozmanitého souboru praxí, který je oddělen od invariantů jiných. Kolega Dotřel poukazuje na to, že emergence je spojena s „epistemologickou proměnou“ (s. 12). V jakém vztahu je tento „epistemologický převrat“ se zmiňovaným kontinuálním proudem či procesem? Jak vůbec z hlediska foucaultovského pojetí epistémé existenci takového kontinua? Co z tohoto hlediska vlastně znamená „dlouhodobý vývoj fotografie“ (s. 46)?

Ohledně Dotřelova pojetí vzniku a vývoje fotografie se nabízejí další otázky. Například: jak je to se vztahem vzniku fotografie a její konceptuální hodnoty? Pasáž na s. 22 by naznačovala, že tato hodnota je s počátkem fotografie podstatně spojená: *Primárním důvodem, katalyzátorem i smyslem emergence fotografie byla dosažená mentální úroveň diskurzu. Jinak řečeno, fotografie potřebovala ke své skutečné realizaci jistý druh myšlení, který dříve jednoduše neexistoval. Toto myšlení je naplněno esencí filozoficko-uměleckou, kterou budeme*

v našem kontextu později nazývají konceptuální. Jiné pasáže práce však říkají, že s fotografií je stejnou měrou spojena i hodnota, kterou autor práce nazývá „kultovní“. Například pasáž na s. 104 naznačuje principiální spojení hodnoty konceptuální s hodnotou kultovní, snad už od počátku dějin fotografie: *Tuto hodnotu jsme tedy mohli nalézt již v období počátků fotografie a zároveň v ní spatřujeme velice důležitý element, který k fotografii v principu patří. Pomocí několika ikonografických rozborů jsme tuto hodnotu blíže popsali a postavili proti protikladné hodnotě – kultovní, kterou jsme definovali jako dlouhodobý protipól konceptuální hodnoty.* Podotýkám, že skutečně soustředěné a přesvědčivé vyjádření povahy obou zmiňovaných hodnot fotografie v diplomované práci postrádám také.

Obdobnou nejasností je devalvován i termín „teoretický přesah“, který fotografii s hodnou „konceptuální“ kolega Dotřel přičítá (s. 102). Myslí se tím „sebereflexivita“ fotografického média realizovaná v samotné fotografické tvorbě, nebo teoretická reflexe fotografie „zvnějšku“? Zdá se, že kolega Dotřel uvedeným termínem myslí oboje. Tyto dvě možnosti výkladu či pochopení jsou ale ve skutečnosti navzájem odlišné a jejich propojení se jeví jako nepřesvědčivé a zavádějící. Teoretický přesah fotografie nakonec kolega Dotřel spojuje s dosažením „bodu, který završil její vývoj“ (106)? Co s tím myslí? To, že se fotografie nebude dále vyvíjet? Nebo to, že se bude vyvíjet nějakým už předem známým směrem či způsobem? Nebo snad něco jiného?

Celkově tedy zůstává terminologická kostra diplomové práce velmi nejasná. Nejasné jsou však i vztahy mezi jednotlivými koncepty, které autor v práci naznačuje a kolem kterých by práce měla být postavena. Jaký je vlastně vztah mezi emergencí fotografie a základními dichotomiemi, se kterými je fotografie podle kolegy Dotřela spojena (s. 24–28)? Jaký je historický a strukturální vztah mezi různými hodnotami, které kolega Dotřel s fotografií spojuje (konceptuální, kultovní, výstavní, estetická)? Jaký je vztah mezi konceptuální hodnotou, sebereflexivitou a teorií? Neboli: všechny klíčové souvislosti, kterými se diplomová práce zabývá, by bylo zapotřebí ohledat s větší mírou sebekritičnosti ve formulaci.

Diplomová práce vykazuje stále značné nedostatky z hlediska stylistického (i když musím uznat, že oproti starším verzím jejího textu došlo k zásadní změně k lepšímu). Uvádím jen několik příkladů na dokreslení. Na s. 52 se říká: *Nepřehlédnutelným historickým kontextem je zde dlouhodobě politicky napjatá situace částečně ovlivněná dopady první světové války, nebo nově se formující podoby umělecké reflexe skrze vznik avantgardního myšlení.* Na s. 79 se

říká: *Ukážeme, že ačkoli je mezi tématem této kapitoly a tématem kapitoly předchozí **Technická reprodukce u Waltera Benjamina a základy fotografie Nové věcnosti** značně dlouhá historická promlka, je mezi nimi úzká logická návaznost.* Na s. 101 nacházím následující enigmatické vyjádření: *Doposud jsme však souborně nezmínili, co všechno tvoří tento klastr hodnot, které můžeme označovat tímto pojmem. Podle našeho názoru naplnění svazkem těchto hodnot v průběhu dějin exponenciálně rostla, což se ovšem nemusí odrážet na výsledné estetické hodnotě.* Obdobných nezdařených vyjádření obsahuje práce bohužel více.

Celkové hodnocení diplomové práce Jana Dotřela je poněkud nesnadné. Práce vznikla na podkladě skutečně zajímavé, řekl bych až originální autorovy intuice. Je to podle mého názoru základ, ze kterého mohla vyrůst práce skutečně výborná. Takový předpoklad by navíc podpořily autorovy nesporně důkladné znalosti vývoje fotografie. Zmíněný předpoklad či příslib však bohužel nakonec zůstal z větší části nenaplněn, částečně z důvodů nepřesných formulací, částečně z důvodu nedůsledného způsobu promyšlení vztahů mezi základními koncepty, se kterými se pracuje.

Předloženou diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**, její úroveň hodnotím jako **dobrou**, v případě výborné obhajoby připouštím možnost hodnocení stupněm **velmi dobře**.

V Praze 11. 9. 2016

PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.